

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

7n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

ירמיה לו לח קמט

מאת יהוה ויאמר ירמיהו יש ויאמר בנד מלך בבל הנחן : (יח)
 ויאמר ירמיהו אל המלך צדקיהו מה חטאתי לך ולעבדיך ולעם
 הזה בירנתתם אותי אל בית הכלא : (יט) ואיו ואיה קרי גביאכם
 אשר נבאו לכם לאמר לא יבא מלך בבל עליכם ועל הארץ
 הזאת : (כ) ועתה שמע נא אדני המלך תפלגא תחפתו לפניך
 ואל תשבני בית יהונתן הספר ולא אמות שם : (כא) ויצוה המלך
 צדקיהו ויפקדו את ירמיהו בחצר המטרה ונתן לו כפר לחם ליום
 מחוץ האפים עדתם כל הלחם מן העיר וישב ירמיהו בחצר
 המטרה :

לח (א) וישמע שפטיה בןמתן וגדליהו בןפישחור ויובל בן-
 שלמיהו ופישחור בן מלכיתא את הדברים אשר ירמיהו מדבר אל-

כל

ר ש י

לגיו מן חנואתה חנוות היא לפני אותו ביה הכלא : (כא) מחץ האופים
 משוק נחמויה כמו וחונות תשים לך בדמשק (מלכיס ח' כ') :

לח (ב) וסיתא

מכלל יופי

[ואמרו רבותינו ז"ל, שהיה בן בני של חכמה בן עזר, ובשיל שהכחישו ירמיהו בכבודו ונאל
 לו נמיתה. וזה את בני שאם יוכל להכחיל את ירמיהו יעשה, וכן שלמיהו בניו ליראיהו בניו,
 ועכשיו כשמכא לו עילה תכשו. א הכשרים אתה נופל. ר"ל מתחבר ונשיע אליהם, וכן
 ת"י : משתמע, ומענין זה וממנשה נפלו על דוד (דברי הימים י"ב), לכו ונפלה אל עמנה
 ארס. (יד) אינני נופל על הכשרים. זה על, והראשון אל, וס מן ואל על יקראו
 (הושע י"ב). (טו) בית האסור. שם, בפלס אנוס בעליו (ישעיה ח'). לבית הכלא.
 ענין מניעה ועזירה. (טז) ואל החנוות. הלשון הזה ידוע בדברי רבותינו ז"ל, חטת של
 ישראל, ונקראת כן לפי שחונטם הם האכסנאים, ותרנס יונתן : ולגוי מן חנוות, כלומר זה
 בית האסור היה לפני מן החנוות, שהיו גם לפני בית האסורים. והנפחד חנוות, ונשחנה
 חנוות החי"ת לשוא, לרוב החנוות, גם יתכן כי חנוות מקובץ מן חנוות, בשוא ופחת
 החי"ת, כי לא במכא חנוות במקרא, כי אם בדברי רבותינו ז"ל, כמו : שכתבנו, לפי כך לא
 נתבררה קריאתו אם בקמן אם בשוא, ויהיה חנוות בשקל פדוה, שכחות, ראוה, ית"ו
 חנוות כהפכה יו"ד, לפי שהתי"ו והה"א שוים, ופעמים רבות החי"ו : תמורת ה"א, וזה
 הי"ד, שהוא מקום הה"א בקנץ, תמורת התי"ו, כמשפטה לבא תמורת הה"א. וכן נרנו בקנץ
 גלות, גלות, וכן אמרו במשנה מן אמות ג' אמות עושים מלאכה בערבי פסחים עד
 חנות. (יט) ואיה גביאכם. ואיו כתיב, רוכה לומר איו הדגדג אונטתם
 בו מביניאכם. (כא) ויפקדו. ענין נתינה והנחה. מחוץ האופים. פירוש, שוק.
 לח (ב) יחיה, כתיב, וסיה קרי, והענין אחד. לשלל. לריוס, כלומר כאלו שללה
 שהחילה

ירמיה לח

כָּל־הָעַם לֵאמֹר : (ב) כֹּה אָמַר יְהוָה הַיֹּשֵׁב בְּעִיר הַזֹּאת יָמוּת
בַּחֶרֶב בְּרֶעֱב וּבַדָּבָר וְהִיצֵא אֶל־הַכַּשְׂדִּים יְחִיה וְחִיה קְרִי וְהִיתָה לּוֹ
נַפְשׁוֹ וְשָׁלְוֵהוּ : (ג) כֹּה אָמַר יְהוָה הַנֶּהֱנֵן הַנֶּהֱנֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד
חֵיל מֶלֶךְ־כַּבֵּל וּלְכַדָּה : (ד) וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל־הַמֶּלֶךְ יוֹמֵת נָא
אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה כִּי עַל־כֵּן הוּא מֵרַפָּא אֶת־יָדָיו אֲנִישֵׁי הַמֶּלְחָמָה
הַנְּשָׂאֲרִים בְּעִיר הַזֹּאת וְיָאֵת יָדֵי כָל־הָעַם לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בְּדַבָּרִים
הָאֵלֶּה כִּי הָאִישׁ הַזֶּה אֵינְנוּ דֹרְשֵׁי שְׁלוֹם לָעַם הַזֶּה כִּי אִם־לְרָעָה :
(ה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ צְדִיקֵיהוּ הִנֵּה־הוּא בְּיַדְכֶם כִּי־אֵין הַמֶּלֶךְ יוֹכֵר
אֶתְכֶם דָּבָר : (ו) וַיִּקְחוּ אֶת־יְרֵמְיָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר וּמִלְכָּהוּ
בֶן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר פָּחַצַר הַמֶּטָרָה וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־יְרֵמְיָהוּ בַּחֲבָלִים וּבְכוּר
אֵין־מַיִם כִּי אִם־טִיט וַיִּטְבַּע יְרֵמְיָהוּ בְּטִיט : (ז) וַיִּשְׁמַע עֶבֶד־הַמֶּלֶךְ
הַכּוּשִׁי אִישׁ סָרִיס וְהוּא כְּבִית הַמֶּלֶךְ כִּי־נִהְנְוּ אֶת־יְרֵמְיָהוּ אֶל־הַבּוֹר
וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּיַשְׁעַר בְּנֵי־מֶן : (ח) וַיֵּצֵא עֶבֶד־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ

וידבר

ר ש י

לח (ב) והיתה לו נפשו לשלל . והיו לו חייו הגלה כאילו שלל נפשו כאדם
השולל שלל ומסתכר כך יסתכר זה נפשו : (ד) על כן הוא מרפא ,
אלאקנ"ץ צלע , (אלאשאכ ט , Alacheant. צל"א שלחף מאכנ) , ל' רפיון :
(ה) יוכל . כמו יכול על אשר הוא מרפא את ידי וגו' : (ו) הבור מלכיהו .
של מלכיהו : (ז) עבד מלך ברוך בן נריה : הכושי . נדקיהו מה כושי משונה
בעורו חף נדקיהו משונה בנדקו מכל דורו ויש מדרש דורש הכושי על ברוך .
(ט) וימת

מכלל יופי

שהגילה מן החרב ומן הרעב . (ד) יומת נא את האיש . כשהנפעל לבדו לא הוצרכו
למלת את , אלא שפעמים אמרו כן עם הפועל לבדו לתוספת ביאור , והקדומו הפועל לפעול .
ובפירושו בזה מלת את על הפועל לבדו לתוספת ביאור , וכן (נמדבר כ"ז) יחלק את הארץ .
מרפא . שרפא , וכתוב באל"ף תמורת ה"א למ"ד הפועל , ענין רפיון , וכן תרגם יונתן :
מרש . (ה) כי אין המלך יוכל אחכס דבר . מלת אין לא תאמר על העונדים ועל
העתידים , כי לא תאמר אין פעול ואין יפעל , אך תאמר לא פעל ולא יפעל , ואם בזה כאן על
העתיד לפי שמלת יוכל חף על פי שהוא עתיד הוא במקום ביטוי שהיא תיאור , כמו שנאור רבים מן
העתידים במקום הביטויים , ולפיכך נקשרה בו מלת אין , כי הוא כמו שיאמר , אין המלך יוכל
אחכס דבר , וכן תרגם יונתן : לית מלכא יכיל לאתבא יתבין פתנמא , ואף על פי כן לא נהגו בזה
השמוע , כדי שלא יטעה האדם להשגיח בעצם אי שהוא עתיד לגמרי . גם יתכן לומר שאמר
עס , לפי שנקשרה מלת אין

קעניג אלווא: [ט] אָ הערר! אָ קיניג! דייע לייטע האַכען מיט דעם פראַסעטען
 ירמיהו זעהר איבעל פֿעדֿפֿאהרען, דאָס וואַ איהוּ אין דיא צייטערנע וואַרפֿען. ער
 ווערע יאָ שאַן אין ווינעם פֿאַרזיגען אַ יטע דהונגערס געשטאַרבען, ווייל קיין בראַד
 אין דער שטאָדט צו דראַבען איזט. [י] זאָגליך בעפֿאהל דער קעניג דעם כושי,
 עבד מלך, דאָס ער דרייסיג מעננער מיט זיך נעהמען, אונד דען ירמיהו, ערוע
 ער שטירבע, אויס דער צייטערנע דהערוויסציהרען זאָלל. [יא] עבד מלך נאָהם
 דייע לייטע מיט זיך, גינג אין דען פֿאַללאַסט הינטער דאָו קליידער. בעהעלטניס,
 זוכטע הערפֿאַר אַלטע לומפען אונד אַבגעטראַגענעס צייג, אונד רייס זיא מיט
 שטריקקען אין דיא צייטערנע הינונטער. [יב] לעגע, שפראַך עבד מלך, דער
 כושי, צו ירמיהו, דייע לומפען אונד דאָו אַלטע צייג אונטער דייע אַקסעלגעלעג
 קע

ב א ו ר

(ט) הרעו וכו', הפסוק הזה הוא קאי הנכה, אמר: הרעו לעשות כי השליכוהו בבור,
 והיסיף גומות תחתיו מפני הרעב, כי אין הלחם עוד בעיר; אם כן מה יועיל לו אם יוכלוהו
 מהביר? הלא גם בעיר ימות ברעב? ועוד מה וימת לשון עבר? ופירש רש"י: אלו הכיחור
 במקומו היה מת מחליו ברעב, והם הרעו ללקרב מיתתו. אך לא ידעתי, מה
 הרצונה? הלא טובים חללי חרב מחללי רעב? ורד"ק פירש: כי אין הלחם עוד בנמנא כי
 אם בקישי, ואם היו מביאים אותו בחצר המטרה. היו רואים אותו ומרחמים עליו, לתת לו
 מהצטע הנמנא, אך אם הוא בבור, אין רואה ואין מרגיש לערו, והוא ימות תחתיו בבור.
 ומפי דברי הנחור המושגם כ"ה מהם בן הרב מהררר מענדל פ"פ שעתה ביאור אחר; אמר:
 כי יחוק וקוב הוא על המלך והמושלים לפרנס את אסיריהם, כל זמן שהם אסורים ומשמורים,
 וזו שעת הכושי, הלא אין לחם בעיר, וימות ירמיהו בבור מפני הרעב, ויהיה האדם עליו;
 לכן הניחיהו עליו, ויבקש מחית נפשו מאשר ימת, ואתה תנקה. ודבריו דברי סן, אך
 מה היעיל המלך בזה כי שמהו בחצר המטרה? ולמה לא נעק הכושי כואת ערם השליכוהו בבור,
 בשדתי בחצר המטרה? והנה מבלעדי זה עדיין אזה קושי במקרא זה, כי מה ירצה במלת
 כל אשר עשו לירמיהו? ומדוע כתוב את אשר השליכו, ולא השליחוהו? לכן נראה לי,
 שכותב המדרש איננו על השלכת ירמיהו בבור לבד, כי אם על כל הרעות אשר עשו לו מימינו על
 דבר נבואתו הקשה, ואמר: כל אשר עשו לירמיהו (לאיש הזה) את אשר השליכו בבור, היה
 רעה גדולה, הלא אין עול ועון בידו, כי גם תחתיו, כלומר במקום אשר היה בתולה, היה
 מת ברעב, כי אין לחם בעיר, אם כן אמת נבא שישני עיר הזאת ימותו ברעב, והוא נבית
 אמת, ולמה עשו לו כל המעשים הרעים הנזכרים בספר הזה? והנה הודיע עבד מלך בזה,
 שהשליך ירמיהו לבור, ויצו המלך להעלותו משם, להקל ממנו מכאובו. ולפי דברי לא תהיה
 מלת את אשר השליכו וכו' כשאמר העומר הרעו האנשים וכו', כי אם יחוס המנערף לירמיהו
 הנבית, רצונו כומר ירמיהו אשר השליכו אותו אל הבור; ומלת וימת בלשון עבר, הוא עבר
 בלתי מחלט (קאניונקטיף) ר"ל היה מת. והמנון יבין, ואל ימהר לשפוט. (י) שלשים
 אנשים, להגיל מיד המן נגדים, המונעים להעלותו מן הבור. והמפרשים פירשו מפני
 שיש כחם ברעב, והוכיחו בנס להעלותו; וזכנו מן הכרך לאמר כן. (יא) בידו, עמו,
 בראותו, לעשות מכות ולמסך את ירמיהו מן הבור, וכן אנשי העלמיה אשר בידיו. או פירש
 בידו, כמשעו, כי מאך כל אחד בידו ללכת אחרו, כי היו מסרבין מפני תשות כחם (רד"ק).
 בלוי, הם נגדים ישנים, אך אם הם שלמים, כמו שקיס בלוי, ונעלות בלות, הסחבות
 הם חתיכות וקרעים, על שם שנשאבים ברגלים; אמנם יש חתיכות קרעים מנגד קדם
 ובלווי הסחבות, הם חתיכות וקרעים ישנים. מלהים. נשחטים, כמו ארץ עלמה, ארץ
 נשחטה. (יב) אצילות, בתי השמי, וכן בלשון זכרים על כל אנלי ידיו (הכ"ל). ואפשר

שנקרא

ירמיהו
 את
 וימת
 הנכה
 והע
 עבד
 וימת
 אל
 ירמיהו
 (ט)
 הרע
 ברע
 לשון
 עס
 שוכ
 עס
 וכן
 הבור
 עבד
 עבד
 הוא
 עבד
 וידוע
 (יא)
 המל
 הנג
 אחד
 וזר
 צפני
 נשח
 ידוע
 (יג)
 כתי

וַיִּדְבֹר אֶל-הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר : (ט) אֲדַגֵּי הַמֶּלֶךְ הַרְעוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
 אֶת-כָּרְאֵי אֲשֶׁר עָשׂוּ לִירְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶת-אֲשֶׁר-הִשְׁלִיכוּ אֶת-הַבּוֹר
 וַיִּמַּת תַּחְתּוֹ כַּפְּגוֹ הַרְעַב כִּי אֵין הַלֶּחֶם עוֹד בְּעִיר : (י) וַיִּצְוֶה
 הַמֶּלֶךְ אֶת-עַבְדֵי-הַמֶּלֶךְ הַכּוּשִׁי לֵאמֹר קַח בִּידְיָה מִזֶּה שְׁלֹשִׁים אָנָּשִׁים
 וְהַעֲלִית אֶת-יְרְמְיָהוּ הַנְּבִיא מִן-הַבּוֹר בְּטָרֶם יָמוּת : (יא) וַיִּקְחוּ
 עַבְדֵי-הַמֶּלֶךְ אֶת-הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וַיָּבֵאוּ בֵּית-הַמֶּלֶךְ אֶל-תַּחַת הָאוֹצַר
 וַיִּקַּח מִשָּׁם כֶּלֵי הַסַּחְבּוֹת סַחְבוֹת קָרִי וּבִלְוֵי מַלְחִים וַיְשַׁלְּחֵם
 אֶת-יְרְמְיָהוּ אֶל-הַבּוֹר בַּחֲבָלִים : (יב) וַיֹּאמֶר עַבְדֵי-הַמֶּלֶךְ הַכּוּשִׁי-אֵל-
 יְרְמְיָהוּ שִׁים נָא בְּלוֹאֵי הַסַּחְבּוֹת וְהַמַּלְחִים תַּחַת אֲצִילוֹת יָרֵךְ מִתַּחַת
 לַחֲבָלִים

ר ש י

(ט) וימת תחתיו וגו' • אלו הניחו אותו במקומו היה מת וחליו צרעז והם
 הרעו לקצצותיו : איש סרוס גבר רב : (י) שלשים אנשים • מתוך סכחן הש
 צרעז נכרכו כולן : (יא) בלוי הסחבות בלוי בגדי הסחבות : (יב) וכמתים •
 לשון רקבון כמו כעסן נמנחו (ישעיה לח) : תחת חליו ירך • שלח ויקוד
 החלים

מכלל יופ'

עם המלך, לא עם יוכל, רוב צעור, אינו העלך שוכל אתכם דבר, כלומר אינו כדאי
 שוכל לעשות דבר כנגדכם ושלא כרונכם. (ו) אל הבור מלכיהו בן המלך • כל בסמיכות
 עם ה"א הידיעה, כמו (יהושע ח') העם המלכיהו, החרון הנרית (ס ג') ויחזקוים להם,
 וכן תרגם יונתן : סמוך לגיבא דמלכיהו בר מלכא • וישלחו את ירמיהו • שלשו חותי חוד
 הבור, כי היה עמוק • (ז) עבד מלך הכושי • שב אל עבד, כל מר שזה היה כושי שהיה
 עבד המלך • ויונתן תרגם : עבדא דמלכא דקריהו • ובפירושו והנכון בעיני עיר, כי זה הכושי
 עבד מלך היה שמו, כי לולא זה למה אמר נבל מקים עבד מלך ולא אמר המלך באחד מהם אם
 הוא אומר מלך על דקריהו, ועוד למה לא זכר שם האיש הזה באחד המקומות, חלף שמו היה
 עבד מלך, כי מבאני אחימלך (שמואל ב' ח'), ואביעלך (בראשית כ') • סרוס • הוא האסורם
 וידוע הוא, ויונתן תרגם : גבר רב, (ט) וימת תחתיו • קרוב למות • התתיו • במקומו •
 (יא) בידו • עמו נרשיתו, לעשות מנתו ולמסוך ירמיה מן הבור, וכן (במדבר לח) אנשי
 המלחמה אשר בידיו • בלוי סחבות • ענינו הנריר והמשיכה בקרקע, ורובה לומר סחבות
 הנגדים הנלוים, שסחבים בקרקע ובחשפה • הסחבות, כח"ב, וקר' סחבות, והענין
 אחד, אין בנייהם אלא ה"א הידיעה • ובלוי מלחים • שניהם כתובים ביר' אחד לנגד שהם
 ויר' למ' ד הפיעל, ויר' הרבים וימ' הרבים סקרים מהמכתב, וכאזרו ביר' ד נמבעת,
 בפניית שני יודין, והם שמות • ובפירושו שמות הת' אר, ופירושו מלחים, בלויים ושנים • ובפירושו
 נשחיתים מפני בלייתם, וכן (ירמיה י"ז) ארץ מלפס נשחית • (יב) בלואי, ענין בליית
 ידוע, והוא בא"ף תמורת ה"א למ' ד הפיעל • אצילות, נתי השמי, וכן בלשון זכרים (יחזקאל
 י"ג) על כל אצילי ידיו • (יד) א הכחד : ענין ההסתרה והעלמה • (טז) את אשר עשה •
 כתיב את ולא קרי, והוא שדמן שמה דכתיבין ולא קריין' (יט) אני דואג את ההורים •

להבליים ויעש ירמיהו כן: (יג) וישבו את ירמיהו בתחבליים ויעלו
 אתו מן הבור וישב ירמיהו בתצר המטרה: (יד) וישלח המלך
 צדקיהו ויקח את ירמיהו הנביא אליו אל מבוא השלישי אשר
 בבית יהוה ויאמר המלך אל ירמיהו שאל אני אתה דבר אל הכהן
 ממני דבר: (טו) ויאמר ירמיהו אל צדקיהו כי אני לך הלוי
 המהמיהני וכי איעצה לא תשמע אלי: (טז) וישבע המלך
 צדקיהו אל ירמיהו בסתר לאמר חזי יהוה את כתיב ולא קרי אשר
 עשה לפני את הנפש הזאת אם אמיהך ואם אתנה ביד האנשים
 האלה אשר מבקשים את נפשך: (יז) ויאמר ירמיהו אל צדקיהו
 כה אמר יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל אם יצא תצא אל שרי
 מלך בבל וחיתה נפשך והעיר הזאת לא תשרף באש וחיתה אתה
 וביהך (יח) ואם לא תצא אל שרי מלך בבל ונתנה העיר הזאת
 ביד הבשדים ושרפוה באש ואהה לא תמלט מידם: (יט) ויאמר
 המלך צדקיהו אל ירמיהו אני דאג את היהודים אשר נפלו אל
 הבשדים פן יתנו אתי בידם והתעללו בי: (כ) ויאמר ירמיהו לא
 יתנו שמענא בקול יהוה לאשר אני דבר אליך ויטב לך וחתי
 נפשך: (כא) ואם מאן אתה לצאת זה הדבר אשר הראני יהוה:
 (כב) והנה כל הנשים אשר נשארו בבית מלך יהודה מוצאות

אל

ר ש י

החבלים: אנילות, אישילא"ש בלע"ז, (אקסל, שולדר, עיין ישעי' מ"ט
 כ"ב): (יד) מכות השלישי. לח ידעתי סיכן הוא ושמוח עזר' ישראל היא
 לומר שהחיל ועזר' גש' נפכה (יט) דואג. ירח: פן יתנו חותי.
 הכסדים ביד הסיכודים לומר מלככם יהי עזדכם על שקדמת' להשליח עמנו:
 והתעללו בי. הסיכודים, אינברונ"ט בלע"ז (ר"ל חפרונ"ט. Affrontes.
 בל"א שומפסן שפאטטן): (כב) חנסי שלומך. נביחי הסקר שהמרו לך לח

תלכר

מכלל יופי

לכני מפתח מן הסיכודים. פן יתנו. פירושו. פן יתנו הכסדים אותי בידם. והתעללו בי.
 ירמיהו בדקירות נקמה וכו'. (כא) הראני. במירק. (כב) הסיחוך. הדגש תמורת
 הנח

תרגום אשכנזי קנב

קע, אינר טהוע דיא שטריקקע דארויף. ירמיהו כהן דיועס. [יג] אונד ווא צאג
 געו זיא דען ירמיהו מיט שטריקקען אויס דער ציסטערנע הערויס. פאן דיווער צייט
 אן בלייב ירמיהו אים פארהאפע דעם קערקערס. — [יד] איינמאל שיקקטע דער
 קעניג צדקיהו הין, אונד ליס דען פאפעטען ירמיהו נאך דעם דריטטען איינגאנג
 צום טעמפל גאטטעס צו זיך קאממען. היר שפראך ער צו איהם: איד הארע איינע
 פראגע אן זיך, פעהרעלע מיר ניכטס! [טו] ירמיהו ערווידערטע דעם צדקיהו:
 אכער ווען איך דיר'ס זאגע, וורסט רוא מיך דען ניכט אומכרוינגען לאססען? ווען
 איך דיר אויך ראטהע, פאלגסט רוא מיר דאך ניכט. [טז] הירוויף שוואהר דער
 קעניג צדקיהו דעם ירמיהו אינס געהיים צו: ביים לעבען דעם עוויגען, דער אינזרע
 זעעלען ערשאפען! איך טערטע זיך ניכט, געבע זיך ניכט אין דיא געוואלט דער
 מעגער, דיא נאך דיינעם לעבען טראכטען. [יז] נון שפראך ירמיהו צו צדקיהו:
 זא שפריכט דער עוויגע, גאטט צבאות, גאטט ישראל'ס: געהעסט רוא צו דען
 גענעראלען דעם קעניגס פאן בבל איכער, זא בלייבסט רוא אס לעבען, אונד דיווע
 שטארט ווירד ניכט פערבראנגט; רוא אונד דיין גאנצעס היין בלייבט ראן אס לע.
 בען. [יח] געהעסט רוא אכער ניכט צו רענועלבען איכער, זא פעללט דיווע שטארט
 אין דיא הענדע דער כשרים, וועלכע זיא פערברענגען ווערדען, אונד רוא ענט-
 קאמסט איהגען ניכט. [יט] דער קעניג צדקיהו אנטווארטעטע אכער דעם ירמיהו:
 איך שייע מיך נור פאר דען יהודים, וועלכע בערייטס צו דען כשרים איבערגעלויפען
 זינד; דיווע מעכטען מיך יעגען אין דיא רזענרע ליפערן, וועלכע איהרען שפאטט
 מיט מיר טרייבען ווערדען. [כ] ירמיהו אנטווארטעטע: זיא ווערדען עס ניכט
 טהון. געהארבע רוא נירדער שטיממע גאטטעס, אין אללעם וואס איך דיר זאגע,
 זא ווירד עס דיר וואהלגען, אונד רוא בלייבסט אס לעבען. [כא] ווייגערסט רוא
 זיך אכער היינטיג צו געהן, זא צייגט מיר דער עוויגע דיין שיקואל אין פאלגענדער
 געשטאלט אן. [כב] אילע דיינע ווייבער, דיא אים פאללאסט דעם קעניגס פאן
 יהודה איבערגעבליבען זינד, ווערדען צו דען גענעראלען דעם קעניגס פאן בבל היי-
 אוים

ב א ו ר

פנקרא בית השמי אצילות, לפי שמקום הזה הוא רך ועכו, יעליל להרגשה, מלשון ואל אצילי
 בני ישראל. (יד) מביא השלישי אשר בבית ה', רש"י מסופק הוא, חדר זה היכן הוא?
 ואמר: שאל עזרת ישראל הוא, ונקרא מבוא השלישי, לפי שהחיל ועזרת נשים לפניה. ורד"ק
 פירש: "חך כשהיו נאים מבית המלך לבית ה'". וזה קצר את דבריו; ואפשר שביין, ששלה
 מבוחות היו לעזרה, אחד למלך, אחד לכהנים, ואחד לעט, והמבוא השלישי האמור פה
 הוא למלך. (טז) אשר עשה לנו את הנס, תרגם זינתן דקיים לנו ית נפשתנו האלין.
 (יט) אני דואגת היהודים, ר"ל אנכי מפני היהודים, אשר נפלו אל הכסדים בתחלה, נגד
 דוכי, פן יתנו, הכסדים אותי בידי היהודים, והתחילו בוי, היהודים, יבזווי ויחרפוני,
 וישמו בידי, לפי שהם השלימו את הכסדים בנגבה, שאם הייתי יודע הייתי הורגם, ועתה
 אם אפול אכני בעמתי אל הכסדים יונקתי בוי. (כב) והנה אמרת, הנשים תלשינה עליך,
 ותאמרנה נגדך לאויב: הסית ד ויכנולך אנשי שלומך, הם בניאי הסקר והשרים שאתה מאמין
 בהם, הסיתו אותך לכל תשליש עם מלך בבל, ואתה אך במרד ובמעל לא נפלת אל הכסדים,
 ולא

אום געפיהרט ווערדען . דינע ווערדען אויסוואגען : דינע פריינדע האבען דוך פערט
 לייטעט אונד איבערוואונדען , אונד דארוך וינד דינע פייסע אים שלאסמע שטעקען
 געכליבען , אונד צוריקגעלייטעט . [כג] יא , אללע דינע ווייבער זאממט דינען
 קינדערן ווירד מאן צו דען כשרים הינויספיהרען , אונד אויך דוא ווירסט דענוועלבען
 ניכט ענטקאמען , זאנדערן פאן דער האנד דעם קעניגס פאן בבל ערגריפפען ווערן
 דען , אונד שולד דראן האבען , דאס דינע שטאדט פערבראנטט ווירד . — [כד]
 צדקיהו זאגטע הירוויף צו ירמיהו : נימאנד דארף פאן דווער אונטעררעדונג עטוואס
 וויסען , זאנסט ביסט דוא דעם טאדעם . [כה] ווען דוא רעטהע ערפארהען ,
 דאס איך מיט דיר געשפראכען האבע , אונד צו דיר קאמען זאללטען , דו צו פראג
 גען : זאגע אונס דאך , וואס האסט דוא מיט דעם קעניגע געשפראכען ? אונד וואס
 האסט דוא צו איהם געזאגט ? וויר וואללען דו אויך ניכט אומברונגען ; [כו] זא
 אנטווארטע דוא איהנען : איך האבע בלאס מיינע ביטטע אן דען קעניג ערגערן
 לאסען , דאס ער מוך ניכט צוריק אין דעם שרייבערס יחונתן הווי שיקע , דאמיט
 איך הארט ניכט שטערבע . [כז] ווירקליך קאמען אויך אללע רעטהע צו ירמיהו ,
 אונד בעפראגטען איהן דעם האלב , ער אנטווארטעטע אבער , וויא איהם דער קע
 ניג בעפאלען האטטע ; וויא בראכען דא פאן אב , אונד זא וואורדע ניכטס פאן דער
 זאכע לויט . — ירמיהו בליב זא לאנגע אים פארהאפע דעם קערקערס בים ירושלים
 עראבערט וואורדע . פאלגענדעם טרוג זיך ביזא דווער עראברונג צו *

לט [א] אים צעהענטען מאנאטה דעם גיינטען העגורונגס יאר דעם צדקיהו'ס ,
 קעניגס פאן יהודה , קאם נבוכדראצר , קעניג פאן בבל , זאממט זיינעם גאנ
 צען דאזערע נאך ירושלים , אונד בעלאנגערטע עס . [ב] אים איילפטען יאר דע
 צדקיהו'ס , אים גיינטען דעם פירטען כאנאטאס וואורדע דוא שטאדט ערשטירמט .
 [ג] דא דראנגען אללע גענעראלע דעם קעניגס פאן בבל איין , אונד מאכטען האלט
 אים מיטטעלטהארע , נעהמליך ; נרגל , שראצר , סמנר נבו , שרסכים , רבסרים ,
 נרגל

ב א ו ר

ולא מדאנה נדבר כאשר אמרת . הטבעו בבויך , נטבעו נטיט , כמו בלא בנה , נצאתו
 ונבאיו , כלומר על ידי דבריהם נפתית לעמוד במקומך , כאלו הטבעו רגליך בבין , ונסונו
 אחור . (כג) מוצואים , ונשאו , חיל הכסדים שינכסו לעיר , ונשאו אותם אל הכסדים אשר
 מחזן לעיר . תשרף באש , אתה תהיה גורם שתשרף העיר . (כח) והיה כאשר נלכדה
 ירושלים , נמשך לפרשה אלאחריו , כאשר נלכדה העיר , וזה היתה נשנת י"ח לצדקיהו , ויבואו
 כל שרי מלך בבל וכו' .

לט (א) בשנה , נקאפיטל הזה וסופר , כי לכד נבוכדנצר את ירושלים ב"א לצדקיהו ,
 ושחט בני צדקיהו וחרבי יהודה , ועור עיני צדקיהו , והביא אותו בבליה , ושרף בית
 המלך ושאר בתי , והגלה את העם לבבל , והשאיר מדלת העם בארץ , וטה לנבוכדנצר להיטע
 עם ירמיהו . ונסף הקאפיטל כנראה טובה לעבר מלך . (ג) בשער החוץ , שער שהיה בין
 שני שערים , או פירש שער החומה התיכונה ; ורבותינו ל"פירשו שהוא שער בעזרה , והיה
 מזרחי , ושנעה שמת נקראו לו , ונקרא שער התוך , שהיה בין שני שערים . והנכון שהיה
 מערבי ירושלים , שנאמר ויבואו וישבו , בכניבתם לעיר , אחר שהונקעה ; וזה שנא ירמיהו ,
 ובאו

ירמיה לח לט

קנג

אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל וְהֵנָּה אָמַרְתָּ הַסִּיתוּקָה וַיְכַלּוּ לָךְ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֹה
הַטְּבָעוּ בְּבִין רַגְלֶךָ חֶסֶד י' נָסַגְנוּ אַחֲוֹר : (כנ) וְאֶת־כָּל־נְשִׂיךָ וְאֶת־
בָּנֶיךָ מוֹצֵאִים אֶל־הַבְּשָׂדִים וְאֵתָּה לֹא־תִמְלֹט מִיָּדָם כִּי בִיד מֶלֶךְ־
בָּבֶל תִּתְּפֹשׂ וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ : (כד) וַיֹּאמֶר צְדָקְיָהוּ
אֶל־יִרְמְיָהוּ אִישׁ־אֶל־יָדַע בְּדַבְרֵים־הָאֵלֶּה וְלֹא־תָמוּת : (כה) וְכִי־
יִשְׁמְעוּ הַשָּׂרִים כִּי־דִבַּרְתִּי אִתְּךָ וּבָאוּ אֵלֶיךָ וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הַגִּידָה־
נָא לָנוּ מִה־דְּבַרְתָּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־תִּכְחַד מִמֶּנּוּ וְלֹא נִמְיָחָךְ וּמַה־
דִּבַּר אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ : (כו) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם מִפִּיל־אֲנִי תִחַנְתִּי רַפְּנִי
הַמֶּלֶךְ לְבַלְתִּי הַשִּׁיבֵנִי בֵּית יְהוֹנָתָן לְמוֹת שָׁם : (כז) וַיָּבֹאוּ כָּל־
הַשָּׂרִים אֶל־יִרְמְיָהוּ וַיִּשְׁאַלוּ אוֹתוֹ וַיַּגִּד לָהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיַּחֲרֹשׁוּ מִמֶּנּוּ כִּי לֹא נִשְׁמַע הַדְּבָר : (כח) וַיֵּשֶׁב
יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטְרָה עַד־יוֹם אֲשֶׁר־נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלַם * פִּסְקָא
בַּמַּצַּע פִּסּוּק וְהָיָה כְּאֲשֶׁר נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלַם :

לֹט (א) בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁעִית לְצִדְקָיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּחֹדֶשׁ הָעֲשָׂרִי
בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְכָל־חֵילוֹ אֶל־יְרוּשָׁלַם וַיִּצְרוּ עָלָיָהּ :
(ב) בַּעֲשֻׁתֵי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקָיָהוּ בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בַּחֲשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ
הַבְּקָעָה הָעִיר : (ג) וַיָּבֹאוּ כָּל־שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַתְּהוֹם
נְרַגְלֵי שְׂרָאצַּר סַמְגַר־נְכוֹ שְׂרַסְכִים רַב־סָרִיס נְרַגְלֵי שְׂרָאצַּר רַב־

מג

ר ש י

תִּלְכַד : צָנֹךְ טִיט * לַשֹּׁן הַיְגָחַס גּוּמָח בְּלִי צֵלָה : (כנ) וְאֵת הַעִיר הַזֹּאת
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ * הָרִי אֶתְּךָ כְּאִילוֹ שׁוֹרְפָה בְּיָדֶיךָ שְׂאֵתָה גּוֹר' לָהּ :
לֹט (ג) וַיַּחֲזוּ כָּל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַתְּהוֹם וְגו' * מִגִּיד שְׂנֵת־קִיּוּמָה
כֹּחַן נְכוּחָה עַל־זוֹ' וַיַּחֲזוּ וַיִּשְׁמְעוּ כִּסְאוֹ פֶתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְגוּמָר *
(לעיל)

מבלל יופי

לֹט בַּחֲשֻׁתֵי־הַחֹפֶל, עֵינַי הִסְתָּה וְהִשְׁלַכְתָּ מִדַּעַת לְדַעַת אַחֲרַי * בְּבִין * שְׂרָא צֵלָן, כְּמוֹ חֹק
עַן חֶקק, וְעֵינַי טוֹט וְיִדְקַק, מִן רִיגָחַס גּוּמָח בְּלִי צֵלָה (אֵינִי ח'), בְּכַלְתִּי וּבְכַלְתִּי (יִסְקָא מ'י) *
רַגְלֶךָ * חֶסֶד יוֹד הַרְבֵּס מִהֶמְחַב * (כג) תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ * פִּירוּס, אֶתְּךָ תִּהְיֶה גּוֹרֵם שְׂתִיבָה
נִשְׂרֹפֶת הָעִיר, אֵס לֹא תִנְחַל הַכְּשָׁדִים, וּבְכַלְתִּי אֶתְּךָ אֶתְּךָ * (כד) תִּחַנְתִּי עַל־נֶפֶשׁ *
לֹט (ג) נְרַגְלֵי א כ כ א